

TEZE O SUDJELOVANJU OMLADINE U ČUVANJU I UPOZNAVANJU STARIH DIJELOVA GRADOVA

I Značenje starih dijelova gradova u obrazovanju omladine

S cjelokupnom svojom kompozicijom, svojim ulicama i trgovima, građevinama i umjetninama, stambenim i poslovnim četvrtima, stari su dijelovi gradova svjedočanstva povijesnog razvoja i svjedoci historijskih događaja.

Urbanistički oblici što su se stoljećima oblikovali i uvijek nanovo prilagođivali trenutačnim zahtjevima, zajedno s nizom baštinjenih stambenih i društvenih objekata, oslikavaju dio puta ljudskog društva.

Razumijevanje za kulturnu baštinu u starim dijelovima gradova izaziva u omladine ljubav prema domovini koja vodi k poštivanju prošlih i sadašnjih dostignuća vlastitog i drugih naroda u napretku čovječanstva.

Zajednički odnos prema vlastitoj okolini i s njom povezanom povijesnom iskazu budi u omladini svijest o odgovornosti za društveni napredak koji nova generacija mora graditi zajedno sa starijom.

Od posebnog su značenja u starim dijelovima gradova mjesta i građevine povezani s povijesnim zbivanjima ili s djelovanjem ličnosti iz politike, umjetnosti, znanosti i tehnike. Na tim spomen-mjestima omogućeno je mladim ljudima da uspostave osobni odnos prema onima koji su prije njih omogućivali povijesni napredak, i to tako da se sa svojom stvaralačkom voljom priključe njihovim djelima.

Urbanistička kompozicija, građevine i umjetnine povijesnih gradskih

centara omogućuju nam doživljavanje odnosa između društvenih zadataka iz razdoblja njihova osnutka i umjetničkih i tehničkih rješenja koja su pronašli njihovi stvaraoči. Taj doživljaj pridonosi estetskom odgoju svake nove generacije i razvija njezinu moć rasudjivanja.

II Uključivanje starih dijelova gradova u razvoju gradskog života - posebice za omladinu

Jeagre starih gradova u pravilu su još i danas centri gradova. Zato se u njima još i sad koncentriraju mnoštvo gradskih funkcija. Obilježja društvenog života i mnogostrukost urbanih i arhitektonskih oblika posebno su privlačni za omladinu. Važan je društveni i kulturni zadatak da se održi odnosno vrati privlačnost starih dijelova grada.

Čuvanje i daljnje razvijanje starih dijelova gradova pretpostavlja gradograditeljske kao i konzervatorske analize kod kojih prije svega treba ocijeniti povijesne, gradjevne i umjetničke spomenike. Pri razmatranju prikladnosti zatečenih gradjevina i područja za preuzimanje tereta današnjih društvenih funkcija posebnu pozornost treba posvetiti potrebama omladine.

Urbanističke i konzervatorske mjere u povijesnim centrima obuhvaćaju uspostavljanje i vrednovanje čitavih kompleksa starih gradjevina koji zahtijevaju restauriranje i nove načine upotrebe spomenika te harmonično uklapanje prikladnih novih gradjevina. Takve se mjere ne mogu provoditi izolirano, nego samo kao dio cjelokupnog planiranja čitavoga grada i njegova šireg prostora.

To planiranje utvrđuje između ostalog uklapanje i društvenih namjena, područja stanovanja, prometa i opskrbe starog dijela grada na način koji odgovara njegovim specifičnim vrijednostima.

Posebno intenzivno mogu oni koji stanuju u povijesnom centru prihvatiti ulogu da izgrade odnos prema društvenom značenju i građevnim kvalitetama svoga zavičajnog grada. Prednost te povezanosti i identifikacije stanovnika s razvojem grada iz prošlosti u budućnost opravdava velike napore da se održi i poboljša stambeni fond staroga dijela grada. Ukoliko se u tim dijelovima izgrađuju stanovi, poželjno je računati s djelotvornim sudjelovanjem omladine.

Odgojne ustanove u starom dijelu grada imaju značajnu ulogu u životu omladine. Tradicije visokoškolskih i općeobrazovnih škola imaju trajno značenje za razvoj duhovnog života u gradskim centrima.

Društveni i privredni sadržaji, koji se uklapaju u okvir staroga grada, pružaju radna mjesta i za mnoge mlade ljude koji time postaju predstavnici gradskog života.

Povijesne građevine mogu se približiti omladini osobito ako im se predaju na korištenje i čuvanje. Dobra iskustva koja su dosad ostvarena u mnogim zemljama trebala bi da obrabruju na daljnje prepustanje omladini povijesnih građevina, na primjer za potrebe omladinskih klubova i prenočišta, malih domova kulture, kazališta i lokala, ili da joj se stara postrojenja prepuste za radionice ili sportska igrališta. Omladina bi se mogla pridobiti i za aktivnost na očuvanju slike grada i nasada zelenila.

III P r i d o b i v a n j e i o s p o s o b l j a v a n j e o m l a d i n e z a o d r Ź a v a n j e i o Ź i v l j a - v a n j e s t a r i h g r a d o v a

U omladine se javlja sve veći interes za povijest, posebice za kulturnu povijest. Stari dijelovi grada sa svojim povijesnim građevinama i predjelima pružaju tom interesu stvarnu i vidljivu predmetnost za istraživanje i tumačenje. Zato je zahvalna zadaća izlagati omladini u školama i putem časopisa načela održavanja, restaurira-

nja, upotrebe i uključivanja povijesnih vrijednosti u razvoj gradova.

Sa znanjima o posjedu povijesnih gradjevina u vlastitom gradu i zadacima njihova čuvanja dajemo djeci i omladini pretpostavku da se u zajednicama različitih interesa intenzivno bave s opredmećenim djelima prošlosti.

Ujedno raste i među omladinom sposobnost sudjelovanja u čuvanju i upoznavanju starih gradskih područja s njihovim gradjevnim spomenicima. S tim aktivnostima povezane su zanimljive mogućnosti za razvijanje školske nastave i društvenog života omladine.

Na povijesnim gradjevinama steženo poštivanje dostignuća prošlih generacija korisno je za stav prema vlastitim zadacima u svakoj djelatnosti. Omladini se time vraća pozornost osobito na pozive tradicionalnog gradjevnog i konzervatorskog značaja, i za njih je pripremana.

Važno je da se sposobnost procjene vrijednosti povijesnih gradskih jezgri prenese onim mladim ljudima koji se pripremaju za funkcije u državnim i društvenim rukvodstvima, u prosuvjeti, znanosti, kulturi i publicistici, privredi i tehnici, gradjevinarstvu i oblikovanju krajolika. Sve njih treba oduševiti da se za vrijeme školovanja i kasnije u svom posivu ili na svom položaju zalažu za zaštitu i upoznavanje urbanog i arhitektonskog nasljedja.

Za školovanje prostornih planera, urbanista i arhitekata sve su važnija znanja o povijesti gradjevinarstva i urbanizma te metodici zaštite spomenika kulture. Ti stručnjaci moraju biti osposobljeni da odgovore svojim kasnijim zadacima održavanja, upotrebe i djelotvornog uključivanja urbanističko-arhitektonskog nasljedja u daljnji razvoj gradova i sela. Spoznaje do kojih dolaze sa spomenicima, s urbanizmom i arhitekturom, i proučavanjem njihova čuvanja, tim su stručnjacima osobito korisne u njihovu poznavanju planerskih, gradjevno-umjetničkih i gradjevno-tehničkih procesa, a time i za razvijanje njihove stvaralačke snage za nove gradjevne zadatke.